

Een meetinstrument voor de vijandigheid van vragen in interviews

Ontleend aan de masterscriptie van Jasper Varwijk, 2008, *Rechts, links of rechtschappen; een gespreksanalytische benadering van neutraliteit in politieke TV-interviews*. Opleiding Communicatie- en Informatiewetenschappen Universiteit van Tilburg.

Begeleiding: Erica Huls

1 Het meten van de vijandigheid van vragen

Op basis van wat in eerder onderzoek is geleerd over journalistiek vraagontwerp hebben Clayman & Heritage (2002b, 2006, 2007) recentelijk het Question Analysis System (QAS) ontwikkeld. Met dit systeem kan de vijandigheid van journalistieke vragen worden geanalyseerd. Met behulp van dit systeem kunnen bijvoorbeeld de vragen aan politici uit verschillende politieke richtingen met elkaar worden vergeleken, waarbij eventuele verschillen in vijandigheid wijzen op een gebrek aan neutraliteit in de vraagstellingen van de interviewer. Ook kan het systeem op politieverhoren worden toegepast, waarbij men zich bijvoorbeeld zou kunnen afvragen of alle typen verdachten in gelijke mate vijandig verhoord worden en of de vijandigheid in de loop der jaren is toe- of afgenomen. Sollicitatie-gesprekken vormen een derde toepassingsmogelijkheid.

Clayman & Heritage ontlede in het QAS de vijandigheid van vragen in vijf compositie dimensies. Elke dimensie is geoperationaliseerd in "termen van verschillende eigenschappen van vraagontwerp die dienen als indicatoren voor die dimensie" (Clayman & Heritage, 2007, p. 29). De indicatoren van de eerste drie dimensies hebben met name betrekking op de vorm van de vraag, terwijl de eigenschappen van de laatste twee dimensies meer gericht zijn op de inhoud. De vijf dimensies van het QAS en de onderliggende indicatoren worden in wat volgt kort uiteengezet en geïllustreerd met fragmenten uit tv-interviews die in het kader van Varwijks scriptie (2008) zijn verzameld en onderzocht. Tot slot wordt een zesde dimensie beschreven die wij aan het instrument van Clayman & Heritage, dat ontwikkeld was voor de analyse van vragen in persconferentie, hebben toegevoegd om het geschikter te maken voor de toepassing in de meer interactieve context van het tv-interview.

1.1 Initiatief

Interviewers kunnen ervoor kiezen om zich relatief passief op te stellen en geïnterviewden veel ruimte te geven in de invulling van hun antwoorden, maar ze kunnen ook initiatief tonen door vragen zo te formuleren dat de agenda van de antwoorden meer wordt afgebakend (Clayman & Heritage, 2002b).

Interviewers tonen initiatief wanneer zij (I) hun vragen inleiden met uitspraken of (II) meer dan één vraag stellen binnen een beurt.

Met inleidende uitspraken, zoals in fragment 1, kunnen journalisten contextuele achtergrondinformatie geven die de vraag die er op volgt begrijpelijk en relevant maakt voor zowel geïnterviewde(n) als publiek (Clayman & Heritage, 2002a). Inleidende uitspraken maken het bovendien lastiger voor de geïnterviewde om de er op volgende vraag te ontwijken (Clayman & Heritage, 2002a).

(1) **Inleiding van de vraagstelling** (Pauw & Witteman 03-11-2006, vraagstelling 5, IR = Paul Witteman, GI = Jan Marijnissen)

IR:	U ¹ →	Jan Marijnissen, dat je je was er inderdaad niet bij, want RTL had er voor gekozen om een tweedebate te organiseren.
	U ² →	Femke Halsema zei daar in De Leugen Regeert hele boze woorden over.
	U ³ →	Andre Rouvoet liet vanmorgen in de Volkskrant weten dat die het een vorm van kiezersbedrog vond.
	V →	Vind je dat ook?

In voorbeeld 1 geven de inleidende uitspraken (U¹ t/m U³) een beschrijving van de kwestie waarop de mening die vervolgens gevraagd wordt (V) betrekking heeft.

De tweede manier van het tonen van initiatief is het stellen van meerdere vragen in één beurt. Meervoudige vragen, zoals in fragment 2, vergen meer van geïnterviewden dan enkelvoudige vragen (Clayman, 1993).

(2) **Meervoudige vraagstelling** (Pauw & Witteman 11-09-2006, vraagstelling 1, IR = Paul Witteman, GI = Lousewies van der Laan)

IR: V¹ → *Mevrouw Van der Laan, wat denkt u ervan?*
 V² → *Want u heeft lang in Amerika gezeten, hè?*

In dit voorbeeld vervolgt de interviewer zijn vraag naar de mening van de geïnterviewde (V¹) direct met een vraag waarmee hij de relevantie van die mening wil benadrukken (V²). Beide vormen van initiatief kunnen ook samen worden gebruikt in één beurt om zo een zeer initiatiefrijke vraag te formuleren.

1.2 Directheid

De tweede dimensie van vijandigheid heeft betrekking op de mate van directheid van de vraagstelling. Vragen kunnen kort en bondig worden geformuleerd, maar ze kunnen ook indirect en voorzichtiger worden gesteld. (Clayman & Heritage, 2006). In het laatste geval houdt de interviewer meer rekening met mogelijk gezichtsverlies van de geïnterviewde waardoor de vragen als beleefder worden gepercipieerd (Brown & Levinson, 1987).

Directheid is geoperationaliseerd in indicatoren die wijzen op het tegenovergestelde. De dimensie wordt gemeten door te kijken naar afwezigheid van eigenschappen van vraagontwerp die op een indirect en daarmee minder vijandig karakter van de vraag duiden. Indirectheid neemt in interviews in de regel de vorm aan van een expressie die voorafgaat aan de eigenlijke vraag (Clayman & Heritage, 2002b). Deze expressies verwijzen ofwel (i) naar de intentie, motivatie en mogelijkheid van de interviewer om de vraag te stellen, ofwel (ii) naar de mogelijkheid of wil van de geïnterviewde om de vraag te beantwoorden.

In het eerste geval leidt de interviewer zijn vraag in met expressies als 'ik vraag me af', 'ik wil graag vragen' of 'mag ik vragen', waarvan de laatste de meeste indirecte expressievorm is. Dit is in feite een verzoek om toestemming voor het stellen van de inhoudelijke vraag (Clayman & Heritage, 2006). Bijvoorbeeld:

(3) **Referentie interviewer** Pauw & Witteman 06-11-2006, vraagstelling 108, IR = Jeroen Pauw, GI = Rita Verdonk)

IR: V → *Mag ik je vragen om een klein stukje voor te lezen?*
 GI: *Ja.*

De interviewer voegt een element van indirectheid toe aan zijn initiële vraag (V) door deze in te leiden met een verwijzing naar de mogelijkheid om de vraag te stellen. De verwijzing is niet essentieel voor de inhoud van de vraag en had ook gesteld had kunnen worden zonder: "*Lees je een klein stukje voor?*". Met de inleidende expressie drukt de interviewer de vraag voorzichtiger uit.

Voorzichtigheid speelt ook een rol bij het gebruik van inleidende expressies als 'kunt u' en 'wilt u', die respectievelijk verwijzen naar de mogelijkheid en de wil van de geïnterviewde om de vraag te beantwoorden. Deze expressies voegen een element van indirectheid toe omdat ze de geïnterviewde de mogelijkheid bieden om de vraag te ontwijken (Clayman & Heritage, 2002b). 'Kunt u' expressies, zoals in fragment 4, bieden die mogelijkheid op basis van externe omstandigheden.

(4) **Referentie geïnterviewde** (Pauw & Witteman 18-10-2006, vraagstelling 21, IR = Jeroen Pauw, GI = Jan Peter Balkenende)

IR: V → *Nooooo. Daar zijn we wel achter gekomen. Zou u een heel klein stukje kunnen voorlezen uit die brief?*
GI: *Nee. Lee leest u maar even voor.*

'Wilt u' expressies bieden de mogelijkheid de vraag te ontwijken op basis van persoonlijke voorkeur en zijn daarmee nog voorzichtiger en indirecter (Clayman & Heritage, 2006).

Zowel verwijzingen naar de geïnterviewde als naar de interviewer verzachten de inbreuk van de vraag. Afwezigheid van deze verwijzingen wijst dus op een directere vraagstelling en daarmee een hogere mate van vijandigheid.

1.3 Assertiviteit

Vragen bevatten onvermijdelijk attitudes en gezichtspunten (Harris, 1986). Ze verschillen echter in de mate waarin ze die gezichtspunten uitdrukken en daarmee impliciet een bepaald antwoord als verwacht of gewenst presenteren. Clayman & Heritage (2002b) spreken in dit verband over assertiviteit; de mate waarin aspecten van vraagontwerp verwachtingen uitdrukken ten aanzien van het antwoord.

Bij de operationalisering van assertiviteit beperken Clayman & Heritage (2002b) zich tot gesloten vragen, waar de dimensie het duidelijkste zichtbaar is. Vragen kunnen een ja of nee 'prefereren' (Schegloff, 1988-89) door middel van (i) een suggestieve inleiding, (ii) een suggestieve vraagstelling, of een combinatie van beide, zoals in fragment 5.

(5) **Suggestieve inleiding en suggestieve vraagstelling** (Pauw & Witteman 11-09-2006, vraagstelling 35, IR = Jeroen Pauw, GI = Alexander Pechtold)

IR: U¹→ *Nou ja, kijk vanuit die doodstraf je kunt toch ook zeggen dat als Saddam Hoessein wordt uitgeleverd aan een tribunaal.*
U²→ *Waar waar de de meeste partijen het allemaal mee eens waren dat dat tribunaal er was, want het eigen volk zou die man moeten berechten.*
U³→ *En als je dan weet dat in die cultuur doodstraf bovenaan staat,*
V → *dan is het toch niet zo gek dat die dat Saddam Hoessein ook die doodstraf krijgt?*

Niet alle inleidingen oefenen druk uit op het antwoord op de vraag. Zo geven de inleidende uitspraken in fragment 1 alleen informatie over de kwestie waar de vraag betrekking op heeft. In fragment 5 gebeurt er echter meer. Hier geeft de interviewer niet alleen informatie, maar ook argumenten in de inleiding (U¹ t/m U³) die aansturen op een bevestigend antwoord. Ook de suggestief geformuleerde vraag (V) probeert de vanzelfsprekendheid van een ja als gewenst antwoord te onderstrepen. Volgens Clayman & Heritage (2002a) hebben vragen met een negatieve formulering, zoals 'is het niet' en 'wil je niet', een sterke voorkeur voor een bevestigend antwoord. Zij nemen deze vraagvorm daarom mee als indicator voor de suggestieve vraagstelling. In het Nederlands is het gebruik van 'niet' als suggestief element echter niet de enige manier waarop interpretaties of vooroordelen van de interviewer in de formulering van de vraag kunnen worden opgenomen. Korswagen (1992, p. 43) onderscheidt vier andere manieren waarop interviewers "het gewenste antwoord min of meer in hun vraag inbakken". Dat gebeurt door: toevoeging van woordjes als 'toch', zoals in fragment 5; vraagwoordjes als 'hè?'; formuleringen met ingebouwde uitnodiging tot instemming; en

bepaalde twijfel of onzekerheid scheppende werkwoordconstructies als 'zouden we'.

Al deze suggestieve vraagvormen hebben gemeen dat ze de vraag zo ontwerpen dat een bepaald antwoord de voorkeur heeft boven andere antwoorden. Afhankelijk van de standpunten van de geïnterviewde kan die voorkeur meewerkend of tegenwerkend zijn. Wanneer het geprefereerde antwoord aansluit bij de mening van de geïnterviewde is de voorkeur relatief meewerkend, in die zin dat deze niet nadelig en wellicht zelfs gunstig is voor de geïnterviewde (Clayman & Heritage, 2002b). Dit is anders wanneer de vraag een antwoord prefereert dat niet aansluit bij de positie van de geïnterviewde, zoals in fragment 5. De geïnterviewde heeft zich voorafgaand aan het fragment kritisch uitgelaten over premier Balkenende omdat deze het aan Sadam Hoessein opgelegde doodvonnis niet heeft afgekeurd. De inleiding (U) en formulering van de vraag (V) die hierop volgt heeft niet alleen een sterke voorkeur voor een ja als antwoord, maar gaat daarmee ook direct tegen de positie van de geïnterviewde in. Er is hier sprake van een tegenwerkende voorkeur.

1.4 *Oppositie*

De vierde dimensie van het QAS, oppositie, heeft betrekking op de mate waarin de interviewer standpunten inneemt tegenovergesteld aan die van de geïnterviewde (Clayman & Heritage, 2007). Het gaat om het stellen van vragen die inhoudelijk (over)kritisch zijn ten aanzien van de geïnterviewde of zijn partij.

Interviewers kunnen opponerende standpunten uitdrukken (i) in de inleiding van de vraag alleen, of (ii) in het ontwerp van de vraag in zijn totaliteit.

Inleidingen zijn opponerend wanneer zij uitspraken bevatten die afkering uiteten ten aanzien van opmerkingen of acties van de geïnterviewde. Het gaat om uitspraken die expliciet ingaan tegen wat de geïnterviewde heeft gezegd, uitspraken die onenigheid uitdrukken met de geïnterviewde, opmerkingen die de geïnterviewde wijzen op dissonantie tussen woorden en daden, of opmerkingen die, zoals in fragment 6, kritiek leveren op het beleid van de geïnterviewde.

(6) **Opponerende inleiding** (Pauw & Witteman 18-10-2006, vraagstelling 47, IR = Jeroen Pauw, GI = Jan Peter Balkenende)

IR: U → *We hadden gisteravond hier wethouder Aboutaleb uit uh Amsterdam. Uhh die zich nogal opwond over het feit dat juist uh dit kabinet onder uw leiding zo weinig aandacht had gegeven voor de uhh problemen die Amsterdam met dit probleem heeft. Ik haal we laten even dat fragmentje terugzien.*
 V → *We en zijn benieuwd hoe uw reactie daarop is?*

De kritiek die in de inleiding wordt geuit komt lang niet altijd voor rekening van de interviewer zelf. Om zijn formeel neutrale positie in stand te houden, schrijft een interviewer het standpunt vaak toe aan een derde persoon (Heritage & Roth, 1995). Dat kan een individu zijn, zoals in fragment 6, maar het kan ook gaan om een groep of categorie personen, zoals 'deskundigen' of 'links' (Clayman & Heritage, 2002a). In fragment 6 stelt de interviewer in de inleiding dat de geïnterviewde te weinig aandacht zou hebben gehad voor de problematiek in de grote steden, maar voordat hij de kritiek uit, schrijft hij deze eerst toe aan Ahmed Aboutaleb, toen wethouder in Amsterdam.

Clayman & Heritage (2002b) onderscheiden opponerende inleidingen verder op basis van de relatie die de inleiding heeft met de vraag die er op volgt. In sommige gevallen is de vraag enkel gericht op de inleiding en wordt de geïnterviewde gevraagd een reactie te geven op de kritiek. In fragment 6 krijgt de geïnterviewde bijvoorbeeld een kans te reageren (V) op de beschuldigingen van

Ahmed Aboutaleb (U). In andere meer vijandige gevallen vooronderstelt de vraag de opponerende inleiding. Met andere woorden, de kritiek in de inleiding wordt voor waar aangenomen en de vraag borduurt voort op deze kritiek (Clayman & Heritage, 2002b), zoals in fragment 7.

(7) Opponerende inleiding (Pauw & Witteman 07-09-2006, vraagstelling 37, IR = Paul Witteman, GI = Mark Rutte)

GI:	<i>Maar die ((over VVD Kamerlid Anton van Schijndel)) zegt nee maar die zegt je moet nu, hè terwijl tegen Turkije is gezegd we gaan een proces in om te kijken of jullie erbij kunnen komen. Dat loopt nu. Zeer kritisch. Wordt goed gevolgd. Als het niet klopt komen ze er niet bij. Van Schijndel zegt, je moet nu al tegen Turkije zeggen dat ze er sowieso niet bij komen. Dan zeg ik ja, maar dat is natuurlijk raar, als je eerst als internationale gemeenschap of als Europese Unie zegt we gaan die discussie aan met jullie.</i>
IR:	<i>U¹ → Ja, maar van Schijndel zegt ook a, dat uh uh het aantal martelingen er nog steeds is. Nou daar zijn vandaag nog berichten over naar buiten gekomen.</i>
	<i>U² → En b, dat er nu dat het schip nu op zo'n koers ligt dat er eigenlijk niks anders kan gebeuren dan dat Turkije gewoon binnenkomt.</i>
	<i>V → Dus je moet nu straight zijn en zeggen Turkije nee.</i>

De interviewer brengt in de inleiding van zijn vraag twee argumenten in (U¹ en U²) tegen het standpunt van de geïnterviewde dat Turkije bij de Europese Unie mag komen mits het aan strenge eisen voldoet. In de vraag die hierop volgt (V), wordt geen reactie gevraagd op de argumenten, maar wordt op basis van de argumenten een conclusie getrokken die tegenstrijdig is aan het standpunt van de geïnterviewde. De opponerende inleiding is in dit laatste fragment vijandiger, omdat de geïnterviewde geen directe mogelijkheid krijgt zich te verweren tegen de oppositie. De argumenten staan niet ter discussie.

Naast de inleiding op zichzelf kan ook de vraag gezamenlijk met de inleiding of een vraag zonder inleiding opponerend zijn. In die gevallen spreken Clayman & Heritage (2007) over algehele oppositie. Bij een ingeleide vraag is sprake van algehele oppositie wanneer zowel in de inleidende uitspraken als in de vraag die er op volgt een kritische houding wordt ingenomen. Bij algeheel opponerende vragen zonder inleiding gaat het meestal om vervolgvragen waarin de interviewer expliciet ingaat tegen de uitspraken van de geïnterviewde voorafgaand aan de vraag (Clayman & Heritage, 2002b), zoals in fragment 8.

(8) Algehele oppositie (Pauw & Witteman 30-10-2006, vraagstelling 41-43, IR = Jeroen Pauw, GI = Agnes Kant)

IR:	<i>V¹ → Maar ze zit daar wel vanwege de verkiezingen?</i>
GI:	<i>A → Vanwege de verkiezingen. Nee. Ze zit daar om uh om dat gevraagd is door de redactie van vertel eens hoe is dat nou een moeder in de politiek.</i>
IR:	<i>V² → Nee dit gaat om het beeld van de leuke Agnes Kant die niet alleen zelf leuk is, maar ook nog een leuke dochter heeft. Kijk kijk eens, die zit bij Catherine. Moet je kijken.</i>

In fragment 8 stelt de geïnterviewde in haar antwoord (A) dat de aanname (V¹) die de interviewer maakt niet klopt. De interviewer pareert deze stelling vervolgens door de redenering te expliciteren die achter zijn oorspronkelijke aanname zat (V²). De interviewer levert daarmee oppositie door tegen het antwoord van de geïnterviewde in te gaan.

1.5 Verantwoording

Volgens Carlier (2007) is het verantwoordelijk houden van politici voor hun beleid een van de belangrijke democratische functies die journalisten vervullen in de arena van het tv-interview (paragraaf 1.2.1). Direct gerelateerd aan deze functie is de laatste dimensie van vijandigheid van Clayman & Heritage (2007), verantwoording, de mate waarin vragen de geïnterviewde expliciet verzoeken beleid te verantwoorden.

Wanneer een interviewer een verantwoordingsvraag stelt, weigert hij in feite de gemaakte beleidsbeslissing kritiekloos te accepteren. Hij verlangt van de geïnterviewde dat deze de genomen beslissing rechtvaardigt en neemt daarmee op zijn minst impliciet een vijandige houding in (Clayman & Heritage, 2006). De mate van vijandigheid hangt af van de wijze waarop de interviewer de verantwoordingsvraag formuleert. Hij kan er voor kiezen om formeel 'neutraal' te blijven en de geïnterviewde enkel te vragen waarom hij iets gedaan heeft, zoals in fragment 9.

(9) Neutrale verantwoordingsvraag (Pauw & Witteman 14-11-2006, vraagstelling 8, IR = Jeroen Pauw, GI = Marco Pastors)

IR:	U ¹ →	<i>Theo van Gogh is een aantal jaren geleden vermoord.</i>
	U ² →	<i>Paul Cliteur is ook al een tijd geleden uh uh gestopt met schrijven omdat die zich wat ongemakkelijk voelde. En toen er specifiek naar gevraagd werd mjah zei die dat het ook wel een beetje meeviel, maar die gewoon op dit moment geen zin had om zich verder in de discussie te mengen.</i>
	V →	<i>De vraag is eigenlijk, <u>waarom</u> komt u nu met zo'n hard punt?</i>
GI:	A →	<i>Nou uh om nog even over de over over op de actualiteit uh uh in te gaan uh vorige week was er nog een imam die uhh uh Hirsi Ali uh tongkanker uh toewenste en de de moord op Van Gogh vergoelikt...</i>

In dit geval leidt de interviewer zijn neutrale verantwoordingsvraag (V) in met uitspraken (U¹ en U²) die de 'waarom vraag' rechtvaardigen en afbakenen. De interviewer kan er ook voor kiezen zijn neutrale positie te verlaten door de genomen beleidsbeslissing als twijfelachtig of onverklaarbaar te portretteren. Zoals geïllustreerd in fragment 10, vraagt de interviewer zich in dit geval in feite hardop af hoe de geïnterviewde tot de beleidsbeslissing heeft kunnen komen.

(10) Beschuldigende verantwoordingsvraag (Pauw & Witteman 07-09-2006, vraagstelling 39-40, IR = Paul Witteman, GI = Mark Rutte)

IR:		<i>Staat er iets over in het verkiezingsprogramma van de VVD?</i>
GI:		<i>Nee.</i>
IR:	V ¹ →	<i><u>Hoe kan dat?</u></i>
	V ² →	<i>Is toch een belangrijk onderwerp geweest? Bolkenstein is er jaren lang mee aan de slag geweest.</i>
GI:	A →	<i>Ja. Luister uhh in het verkiezingsprogramma ga je niet alle standpunten die iedereen al lang kent weer opnieuw opnemen...</i>

In dit fragment wordt een beschuldigende verantwoordingsvraag gesteld (V¹) die samen met de suggestieve vraag die er op volgt (V²) impliceert dat er geen acceptabele verklaring is voor de beleidsbeslissing van de geïnterviewde.

Het meer vijandige karakter van de beschuldigende verantwoordingsvraag is ook zichtbaar in de reactie van de geïnterviewde. Terwijl de geïnterviewde in fragment 8 redelijk onaangeslagen door gaat met zijn redenering (A), reageert de geïnterviewde in fragment 9 veel feller en begint hij zichzelf direct te verdedigen (A).

1.6 *Persistentie als zesde, door ons aan het QAS toegevoegde dimensie*

Clayman & Heritage (2002) stellen dat het QAS gebruikt kan worden om zowel het vraagontwerp te analyseren in tv-interviews als in persconferenties. Zij gaan daarmee voorbij aan eventuele verschillen tussen de twee specifieke contexten. Hoewel de contexten inderdaad veel overeenkomsten bevatten, beide behelzen een directe confrontatie tussen journalist en politicus, is er ook een belangrijk verschil. In tegenstelling tot de persconferentie, die wordt gekarakteriseerd door een groot aantal vragenstellers die vanuit verschillende agenda's slechts één of enkele vragen stellen, staat het een-op-een interview een meer ononderbroken reeks van vragen toe van dezelfde interviewer(s). Hoewel dit een klein verschil lijkt, heeft het relatief grote gevolgen. Het maakt interactie mogelijk tussen de gespreksdeelnemers, waardoor de interviewer onder andere kan reageren op de adequaatheid van de antwoorden van de geïnterviewde (Greatbatch, 1988). Het adequaat beantwoorden van een vraag wordt min of meer als moreel verplicht gezien binnen de setting van het tv-interview (Clayman, 2001). Wanneer een geïnterviewde faalt in het geven van een (samenhangend) antwoord kan de interviewer hem/haar hiervoor ter verantwoording roepen en alsnog trachten een bevredigend antwoord te krijgen (Pomerantz, 1984). Op basis van deze bevindingen stelt de onderzoeker voor persistentie als zesde dimensie van vijandig vraagontwerp toe te voegen aan het QAS. Persistentie heeft betrekking op de vasthoudendheid van de interviewer in het verkrijgen van adequate antwoorden op zijn/haar vragen. De interviewer kan het verkregen antwoord, ongeacht de aard daarvan, accepteren en verder gaan, maar hij kan ook proberen een antwoord te krijgen dat meer bloot legt.

Wanneer de interviewer geen genoegen neemt met het gegeven antwoord kan hij ervoor kiezen (i) de vraag te herhalen (Clayman, 2001) en de geïnterviewde zo als het ware een tweede kans geven om de vraag alsnog naar tevredenheid te beantwoorden.

Met het (ii) interrumpen van de beurt van de geïnterviewde geeft de interviewer al tijdens het antwoord aan dat hij het niet adequaat vindt (Bilmes, 1999). Dat kan zijn omdat de geïnterviewde de beurt niet gebruikt om een antwoord te geven op de vraag of omdat deze onnodig uitwijdt.

Tot slot kan de interviewer ervoor kiezen (iii) de geïnterviewde expliciet ter verantwoording te roepen voor het inadequaate beantwoorden van de vraag (in Clayman, 2001).

Alle drie de indicatoren worden geïllustreerd in fragment 11. In dit fragment behandelen de interviewers de opmerking van Pieter Winsemius, partijgenoot van de geïnterviewde Rita Verdonk, die aangaf in een nieuw kabinet de portefeuille van Verdonk als Minister van Vreemdelingenzaken en Integratie wel over te willen nemen.

(11) Herhaling vraagstelling, aanspreken op vraagontwijking en interruptie (Pauw & Witteman 06-11-2006, vraagstelling 49-56, IR1 = Paul Witteman, IR2 = Jeroen Pauw, GI = Rita Verdonk)

IR1:	V ¹ →	<i>En vindt u dat een goed idee dat. Vindt u het een goed idee dat hij dat karwei van u gaat afmaken?</i>
GI:		<i>Nou kijk, wat ik vind is dat uh dit is een inventariserend rapport wat hij heeft gemaakt en we hebben nog grote problemen in de wijken. Maar het gaat mij te ver, en dat was uw eerste opmerking, dat het allemaal integratieproble[matiek is. En ik heb gezegd d'r zit een complex//</i>
IR1:	V ² →	<i>[Ja. Dat heeft u gezegd, maar bent vindt u het erg als hij dat karwei gaat afmaken?</i>
GI:		<i>Nou kijk, dat is ik vind niet dat je dat op die manier kunt zeggen. We zijn allemaal afhankelijk van de formatie-[onderhandelingen. Laten we die nou eens afwachten en dan zien we wel wat eruit [komt.</i>
IR1:	V ³ →	<i>[Of bent u wel blij als u ervan af bent? Van die portefeuille.</i>
GI:		<i>(<) Uh ik uh moet zeggen d'r is vroeger natuurlijk wel eens gezegd het is een hoofdpijnportefeuille. Nou, dat is het niet, maar ik krijg van het integratie gedeelte, daar krijg je wel grijze haren van. Ik bedoel, d'r moet een hele cultuurverandering tot stand gebracht wor[den. (Onder)//</i>
IR1:	V ⁴ →	<i>[Dus u vindt het niet erg als u eraf gaat?</i>
GI:		<i>Nou. Ik nee ik het interesseert me ook ontzettend. En ik ben er ook heel erg mee bezig. Dus ja het interesseert me zeker wel als het uhh als ik eraf zou uh gaan. [Zeker natuurlijk, maar dat geld ook voor immigratie.</i>
IR1:	V ⁵ →	<i>[Ja. U u u blijft het liever doen?</i>
GI:		<i>Nou, dat zeg ik niet. U weet, ik heb het net gezegd, het gaat om die formatieonderhandelingen. Dus [ja//</i>
IR1:	V ⁶ →	<i>[Nee. Het gaat erom ik [vroeg naar wat u wil.</i>
IR2:	V ⁷ →	<i>[Nee, maar het gaat om wat u [wil.</i>
GI:		<i>[Nee. Neehehehehe nee ja en dan is de volgende conclusie van uh goh en u zegt net over meneer Winsemius dat. Ik ken u langzamerhand wel een beetje heren. Neehee gaat dus niet gebeuren.</i>
IR2:		<i>Nee.</i>
IR1:	V ⁸ →	<i>=Maar we uh wij stellen gewoon vragen en (dan begrijpt ik niet.) Of u zegt ja we ik ken u als interviewers en ik geef liever geen antwoord. Maar zo ken ik u weer niet.</i>

Wanneer de interviewer vraagt of Verdonk de opvolging een goed idee vindt (V¹), geeft ze geen adequaat antwoord op die vraag. Ze gaat wel in op het onderwerp van de vraag, maar beantwoordt de vraag niet in termen van de actie die de vraag van Verdonk verlangt: een ja/nee antwoord. Als resultaat herhalen de interviewers de vraag maar liefst 6x (V² t/m V⁷), waarbij ze Verdonk alle zes de keren ook interrumperen. Wanneer Verdonk de vraag vervolgens openlijk ontwijkt, spreken de interviewers haar expliciet aan op de reeks inadequate antwoorden (V⁸).

Met de interrupties, de herhaling van de vraagstelling en het aanspreken van de geïnterviewde op de vraagontwijking geven de interviewers, aan zowel de geïnterviewde als het publiek, aan dat ze de vraag inadequaat beantwoord vinden. Ze tonen zich vasthoudend in het verkrijgen van een adequaat antwoord en uiten daarmee vijandigheid in de vragen die ze stellen.

Door persistentie als zesde dimensie toe te voegen aan het QAS is inzicht mogelijk in een aanvullende vorm van vijandig vraagontwerp die van toepassing is in de specifieke context van het tv-interview.

2 Validiteit en betrouwbaarheid

Is het door ons voorgestelde instrument *valide* in de zin dat het meet wat het beoogt te meten en een adequate beschrijving van de situatie in de werkelijkheid oplevert (Bergsma, 2003)?

Voor de indicatoren voor vijandigheid in vraagontwerp die we hebben overgenomen uit het Question Analysis System van Clayman & Heritage geldt dat ze gebaseerd zijn op extensief kwalitatief onderzoek, zowel in de context van tv-interviews als daarbuiten. In dat onderzoek zijn verschillende indicaties gevonden voor de invloed van eigenschappen van vraagontwerp, zoals meervoudige vraagstelling (Clayman, 1993), directheid (Huls, 2001) en opponerende vraagstelling (Bull & Elliot, 1998) op de ervaren mate van vijandigheid van sprekers/interviewers. De validiteit van deze eigenschappen van vraagontwerp als indicatoren voor vijandigheid is dus voor het grootste deel vastgesteld in eerder onderzoek (Clayman & Heritage, 2006). Het model is daarnaast succesvol door Clayman & Heritage ingezet om speculaties te toetsen ten aanzien van de invloed van tijdsgeest (2006) en sociale condities (2007) op de vijandigheid van journalisten in nieuwsconferenties.

In dit onderzoek is persistentie als zesde dimensie van vijandigheid aan het systeem toegevoegd om de validiteit van het analysesysteem voor de specifieke context van tv-interviews te verhogen. In het systeem wordt nu rekening gehouden met de mogelijkheden die de interviewer heeft om te reageren op de adequaatheid van de antwoorden die de geïnterviewde geeft. Met de toevoeging van persistentie beogen we met het model een stap dichterbij te komen bij een 'complete' beschrijving van de talige instrumenten die de vijandigheid van de vraagstellingen van een interviewer bepalen.

Als we er vanuit gaan dat het bedoelde inderdaad gemeten wordt, is een belangrijke volgende vraag in hoeverre de metingen met het instrument zonder fouten en/of verstoringen zijn (Bergsma, 2003)? Met andere woorden, hoe *betrouwbaar* zijn de metingen?

Bij de indicatoren voor vijandigheid ligt de nadruk voornamelijk op vormaspecten van de vraagstellingen. In tegenstelling tot thematische aspecten zijn vormaspecten relatief concreet en daardoor met een hogere betrouwbaarheid te coderen (Clayman & Heritage, 2006). Het instrument is uitgebreid getest door Jasper Varwijk in zijn masterscriptieonderzoek. Om de betrouwbaarheid van de coderingen te waarborgen, zijn probleemgevallen in meerdere bijeenkomsten met de onderzoeksbegeleidster Erica Huls opgelost. Daarnaast is de betrouwbaarheid van de codering onderzocht middels een onafhankelijke codering van 5% van de vraagstellingen door een tweede onderzoeker (Miriam Lauers), met gebruik van Cohen's Kappa (Van de Sande, 1984) om de overeenstemming te meten. De inter-beoordelaarsbetrouwbaarheid was voor alle variabelen voldoende (Kappa score $>.40$) (Zie de bijlage). Van de dertig variabelen die twee keer gecodeerd zijn, scoorden er zestien uitstekend ($>.75$), zes scoorden goed ($.60-.75$) en negen hadden een matige Kappa score ($.40-.60$). De negen matig scorende variabelen waren alle direct of op basis van onderliggende indicatoren gebaseerd op inhoudelijke aspecten van de vraagstelling. Het hogere interpretatieve karakter van deze variabelen geeft een verklaring voor de lagere Kappa scores. De matige scores hebben ertoe geleid dat de definitie van deze negen variabelen is verscherpt, waarna alle vraagstellingen aan de hand van de gereviseerde definities opnieuw zijn gecodeerd op de variabelen in kwestie. Gegeven de in het algemeen goede tot uitstekende Kappa scores en de herziening van de

variabelen met een matige score kan het meetinstrument als betrouwbaar worden gekwalificeerd.

3 Evaluatie van de toepassing van het instrument in Varwijk (2008)

Het Question Analysis System, zoals dat door Clayman & Heritage (2002, 2006, 2007) is ontwikkeld, bleek een hanteerbaar instrument voor het onderzoek van de vijandigheid van vraagontwerp en voor systematisch analyse van verschillen in die vijandigheid. In paragraaf 2 is de betrouwbaarheid en de validiteit van de toepassing van het analysesysteem besproken. In deze paragraaf vindt verdere reflectie plaats ten aanzien van de kwaliteit van het meetinstrument. Hoe functioneert de toepassing van persistentie als zesde dimensie van vijandigheid, zijn er andere uitbreidingen denkbaar en zijn er dimensies die wellicht niet op hun plek zijn in het systeem?

3.1 Persistentie

In het onderzoek van Varwijk (2008) is persistentie als zesde dimensie van vijandig vraagontwerp toegevoegd aan het Question Analysis System (Clayman & Heritage, 2007). Doel van deze uitbreiding was een betere afstemming van het model, dat tot op heden enkel op persconferenties was toegepast, op de specifieke context van het tv-interview. Persistentie bleek een veelvoorkomend verschijnsel in het onderzochte materiaal. Bijna de helft van de vraagstellingen (48,4%) vertoonde een vorm van persistent vraagontwerp, waarmee de relevantie van deze dimensie in het domein van het tv-interview wordt aangetoond. Bovendien liet post-hoc analyse van de relatie tussen de verschillende dimensies zien dat persistentie een lage correlatie heeft met de andere dimensies (variërend van ,01 met ter verantwoording roepen tot ,16 met oppositie). In combinatie met de sterke overeenkomsten in de resultaten van de dimensies suggereert dit dat persistentie inderdaad een nieuwe dimensie toevoegt aan hetzelfde overkoepelende fenomeen van vijandig vraagontwerp.

Opmerkingen zijn te maken bij de betrouwbaarheid van de codering van persistentie; ten aanzien daarvan waren de bevindingen minder positief. De Cohen's Kappa score voor de intercodeer-betrouwbaarheid bedroeg ,56, hetgeen als matig kan worden gekwalificeerd. Met name de betrouwbaarheid van de codering van de onderliggende indicatoren 'herhaling van de vraagstelling' en 'aanspreken op vraagontwijking' liet te wensen over. Beide hadden een Kappa score van ,47, waarmee ze tot de laagst scorende van alle indicatoren behoren. In toekomstig onderzoek kan dit worden verbeterd door de indicatoren strakker te definiëren en de operationalisering in coderingsinstructies te verduidelijken. Bijvoorbeeld door een duidelijker onderscheid in de vraag: wanneer is een vraagstelling nieuw en wanneer is er juist sprake van herhaling van de vraagstelling?

Samenvattend kan worden geconcludeerd dat het toevoegen van persistentie als zesde dimensie van vijandig vraagontwerp in het onderzoek van Varwijk (2008) goed heeft gefunctioneerd, maar dat ten aanzien van de codering nog verbetering noodzakelijk is.

3.2 Non-verbale communicatie

De toevoeging van persistentie als extra dimensie roept de vraag op of er meer uitbreidingen mogelijk zijn. Zijn er andere keuzes in vraagontwerp die leiden tot een vijandige vraagstelling die niet worden vastgelegd in het huidige model? In de gespreksanalyse kwam een vorm van vijandigheid naar voren die niet is

meegenomen in het onderzoek, non-verbale vijandigheid. Volgens wetenschappers actief op het terrein van de non-verbale communicatie kan een zin prosodisch op verschillende manieren worden geuit, waardoor extra betekenis wordt gegenereerd (o.a. Nilsenova en Swerts, 2007). Extra betekenis die niet wordt uitgedrukt in woorden of grammatica, maar non-verbaal in expressie van gezicht en lichaam. Fragment 12, geselecteerd uit het materiaal van dit onderzoek, laat zien hoe verbale en non-verbale communicatie elkaar aanvullen en samen betekenis geven aan een uitspraak. De afbeelding toont een frame uit het videobeeld dat zichtbaar is op het moment dat de interviewer de vraag (V) stelt die naast de afbeelding is getranscribeerd.

(12) **Non-verbale vijandigheid** (Pauw & Witteman 06-11-2006, vraagstelling 97, IR = Paul Witteman, GI = Rita Verdonk)

GI: *Het kan niet zo zijn dat iedere vrouw die in het land van herkomst in een burka moet lopen naar Nederland kan komen, omdat dat dat [hier niet hoeft.*
IR: V → *[Nee (<) U draait het steeds om. Het gaat om mensen die hier zijn!*

In het bovenstaande voorbeeld waarin de vraagstelling duidelijk opponerend is, kan het specifieke handgebaar, de gespannen gezichtsuitdrukking en de verkrampte houding van de interviewer geïnterpreteerd worden als een verdere uitdrukking van vijandigheid. De non-verbale vijandigheid benadrukt als het ware de vijandigheid van de verbale vraagstelling. Bij de codering van de zes dimensies van het Vraagstelling Analysemodel is zoveel mogelijk rekening gehouden met dergelijke non-verbale aspecten van de vraagstelling, maar wellicht dat het hier gaat om een autonome zevende dimensie van vijandig vraagontwerp. Net als de andere dimensies voegt vijandige non-verbale communicatie een verschillend aspect van vijandigheid toe aan een vraagstelling. Het is bovendien voorstelbaar dat een vraagstelling enkel op basis van non-verbale communicatie-uitingen vijandig is, terwijl deze op de huidige dimensies niet als zodanig scoort. Het zou interessant zijn in vervolgonderzoek ook te kijken hoe vijandig de vragen non-verbaal worden gesteld en of hierin sprake is van een gelijke benadering van verschillende politici.

3.3 Directheid

Naast het verkennen van mogelijke uitbreidingen is het ook belangrijk stil te staan bij de mogelijkheid dat het systeem te uitgebreid is. Meten alle dimensies daadwerkelijk een vorm van vijandig vraagontwerp? Van de verschillende dimensies van vijandige vraagstelling die in Varwijks (2008) onderzoek zijn geanalyseerd, onderscheidt directheid zich in die zin dat het een opvallend verschil in benadering blootlegde tussen één politicus en de andere elf. De interviewers stelden significant vaker een indirecte vraag aan Jan Peter Balkenende dan aan de andere politici ($X^2(1) = 1,367, p < ,001$). 12,3 procent van de vraagstellingen die aan de CDA-lijsttrekker werden gesteld waren indirect. Terwijl bij de andere politici gemiddeld slechts 2,8 procent (variërend van 0 tot 5,8) van de vragen indirect was. Een verklaring voor dit verschil in benadering kan wellicht gevonden worden in de bijzondere maatschappelijke positie van Balkenende als Minis-

ter-President. Dit zou overeenstemmen met de claim van Brown & Levinson (in Clayman & Heritage, 2002b) dat directheid omgekeerd gerelateerd is aan percepties van de sociale afstand tussen sprekers, en geassocieerd wordt met percepties van de relatieve machtsverhouding tussen spreker en luisteraar. In dat geval is het plausibel dat Balkenende als 'machtigste man van Nederland' minder direct wordt benaderd. Het zou ook betekenen dat directheid wellicht niet een expressie is van hetzelfde construct van vijandigheid waarop de andere vijf dimensies zijn gericht, maar dat het eerder een uitdrukking is van de invloed die de gepercipieerde macht van een persoon, bijvoorbeeld op basis van zijn functie, heeft op het gedrag van een interviewer.

Literatuur

- Bergsma, M. (2003). *Betrouwbaarheid en Validiteit van Kwalitatief georiënteerde Operational Audits*. Rotterdam: Erasmus Universiteit.
- Bilmes, J. (1999). Questions, Answers, and the Organization of Talk in the 1992 Vice Presidential Debate: Fundamental Considerations. *Research on Language and Social Interaction*, 32, 213-42.
- Brown, P., & Levinson, S. C. (1987). *Politeness: some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bull, P., & Elliott, J. (1998). Level of threat: a means of assessing interviewer toughness and neutrality. *Journal of Language and Social Psychology*, 17(2), 202-244.
- Carlier, N. (2007). *Politieke praatjes*. Afstudeerscriptie Master Media & Journalistiek. Rotterdam: Erasmus Universiteit.
- Clayman, S. (1993). Reformulating the Question: A Device for Answering/Not Answering Questions in News Interviews and Press Conferences. *Text*, 13(2), 159-188.
- (2001). Answers and Evasions. *Language in Society* 30(3). 403-442.
- Clayman, S., & Heritage, J. (2002a). *The news interview: Journalists and public figures on the air*. New York: Cambridge University Press.
- (2002b). Questioning Presidents: Journalistic Deference and Adversarialness in the Press Conferences of U.S. Presidents Eisenhower and Reagan. *Journal of Communication*, 52(4), 749-775.
- Clayman, S., Heritage, J. Elliott, M. & McDonald, L. (2006). Historical Trends in Questioning Presidents 1953-2000. *Presidential Studies Quarterly*, 36, 561-583.
- (2007). When Does the Watchdog Bark?: Conditions of Aggressive Questioning in Presidential News Conferences. *American Sociological Review*, 72, 23-41.
- Greatbatch, D. (1988). A turn-taking system for British news interviews. *Language in Society*, 17(3). 401-30.
- Harris, S. (1986). Interviewers' questions in broadcast interviews. In J. Wilson & B. Crow (Eds.), *Belfast Working Papers in Language and Linguistics Vol. 8*, (pp. 50-85). Jordanstown: University of Ulster.
- Heritage, J., & Roth, A. (1995). Grammar and institution: questions and questioning in the broadcast interview. *Research on Language and Social Interaction*, 28, 1-60.
- Huls, E. (2001). *Dilemma's in menselijke interactie*. Utrecht: Uitgeverij Lemma.
- Korswagen, C. J. J. (1992). *Drieluik mondelinge communicatie*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Nilsenova, M., & Swerts, M. (2007). *College: Non-verbal communication*. Januari 2007, Tilburg: Universiteit van Tilburg.
- Pomerantz, A. (1984). Pursuing a response. In J. Atkinson & J. Heritage (Eds.), *Structures of Social Action. Studies in Conversation Analysis* (pp. 152-163). Cambridge: Cambridge University Press.
- Sande, J.P. van de. (1984). *Gedragsobservatie: een inleiding tot systematisch observeren*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Schegloff, E. (1988-89). From interview to confrontation: observations on the Bush/Rather encounter. *Research on Language and Social Interaction*, 22, 215-40.

Bijlage: Coderingsschema van Varwijk (2008)

Elke in het gespreksmateriaal van Varwijk (2008) voorkomende analyse-eenheid, een vraagstelling (VS) van een interviewer (IR) aan een geïnterviewde (GI), is geanalyseerd aan de hand van 30 variabelen. Daarvoor is gebruikt gemaakt van het onderstaande coderingsschema. Met behulp van het schema is aan iedere vraagstelling een score toegewezen op de variabelen.

Het coderingsschema geeft in de eerste plaats een overzicht van de variabelen die in dit onderzoek zijn meegenomen. De eerste drie kolommen geven een opsomming en korte omschrijving van alle identificatie, onafhankelijke, afhankelijke en contextvariabelen; i.e. de eigenschappen die aan de eenheden worden toegeschreven.

Ten tweede laat het schema zien hoe de verschillende variabelen zijn geoperationaliseerd. In kolom vier is per variabele weergegeven welke waarden de onderzoekseenheden kunnen aannemen.

Het schema toont ten derde op welke wijze de noodzakelijk gebleken hercodering van sommige variabelen heeft plaatsgevonden. Om de statistische mogelijkheden van het materiaal te vergroten is een aantal variabelen met drie of meerdere mogelijke waarden gehercodeerd tot variabelen met twee waarden. De zesde kolom geeft een beschrijving van de wijze waarop deze dichotomisering plaatsvond.

Tot slot geeft het schema inzicht in de betrouwbaarheid van de codering. Die betrouwbaarheid is getoetst middels een tweede codering van de gespreksinterne context- en afhankelijke variabelen van vijf procent van de vraagstellingen. Kolom vijf en zeven geven de mate van overeenstemming weer tussen beide coderingen, de intercodeer-betrouwbaarheid, op basis van berekening van Cohen's Kappa voor respectievelijk de oorspronkelijke en de gehercodeerde variabelen. Een Kappa score tussen de ,40 en ,60 wijst op een matige betrouwbaarheid, een score tussen de ,60 en ,75 is goed en een Kappa waarde groter dan ,75 wijst op een uitstekende betrouwbaarheid.

Variabele	Item	Omschrijving	Item waarden	Kappa	Dichotoom	Kappa
Identificatie-variabelen	Interviewnummer	Elk interview heeft een nr.	1 t/m n	-	-	-
	Beurtnummer	Elke beurt heeft een nr.	1 t/m n	-	-	-
	Spreker	Wie heeft de beurt	Afkorting spreker	-	-	-
	Geadresseerde	Aan wie is de beurt gericht	Afkorting geadresseerde	-	-	-
Onafhankelijke variabele	Politieke richting	Politieke richting GI	0 Links 1 Centrum 2 Rechts	-	-	-
Gespreksexterne contextvariabelen gerelateerd aan de geïnterviewde	Sekse	Geslacht GI	0 Man 1 Vrouw	-	-	-
	Functie	Politieke functie GI	0 Lijsttrekker 1 Kamerlid	-	-	-
	Ervaring	Hoeveelheid ervaring GI binnen Nederlandse politiek	0 Drie jaar of minder ervaring 1 Vier tot zeven jaar ervaring 2 Zeven tot tien jaar ervaring 3 Meer dan tien jaar ervaring	-	1 als score item ≥ 1 , anders 0	-
	Positie	Positie partij GI	0 Coalitie 1 Oppositie	-	-	-
	Peilingen	Stand partij GI in de peilingen	0 Lager dan vorige verkiezingen 1 Gelijk aan vorige verkiezingen 2 Hoger dan vorige verkiezingen	-	1 als score item ≥ 1 , anders 0	-
	Gespreksexterne contextvariabelen onder controle van de interviewer	Interviewer	Welke IR stelt de vraag	0 Pauw 1 Witteman	-	-
Onderwerp vraagstelling		Type inhoud onderwerp VS	0 Nationale kwestie 1 Internationale kwestie 2 Overig	,619	1 als score item = 0/1, anders 0	1,00

Een meetinstrument voor vraagontwerp

Variabele	Item	Omschrijving	Item waarden	Kappa	Dichotoom	Kappa
Gespreksexterne contextvariabelen onder controle van de geïnterviewde	Beantwoordingstrategie	Beantwoordt de GI de vraag?	0 Beantwoording VS 1 Openlijke vraagontwijking 2 Verkapte vraagontwijking	,823	1 als score item \geq 1, anders 0	,817
	Beleefdheidstrategie	Hoe beleefd reageert de GI op de vraagstelling?	0 Direct antwoord 1 Indirect antwoord 2 Antwoord ingekleed met middelen	,469	1 als score item \geq 1, anders 0	,683
	Beurtwisseling	Houdt de GI zich aan de beurtwisselingsregels?	0 Houden aan beurtwisselingsregels 1 Spelen met beurtwisselingsregels	1,00		1,00
	Gespreksrol	Houdt de GI zich aan zijn gespreksrol?	0 Houden aan gespreksrol 1 Spelen met gespreksrol	,775		,775
Afhankelijke variabele Bias in aandacht	Spreekruimte in beurten	Aantal maal dat GI de beurt krijgt van IR	n	-		-
	Spreekruimte in tijd	Aantal minuten dat focus in uitzending op GI ligt	n	-		-
Afhankelijke variabele Bias in vraagontwerp	Vijandigheid	Algemene vijandigheid van de VS				
<i>Initiatief</i>	Inleiding	VS ingeleid met uitspraken	0 Geen inleiding 1 Inleiding	1,00	1 als som van beide items \geq 1, anders 0	,911
	Meervoudige vraagstelling	Meerdere VS in een beurt	0 Enkele VS 1 Meerdere VS	,627		
<i>Verantwoording</i>	Verantwoordingsvraag	GI moet zich verantwoorden voor daden of uitspraken	0 Geen verantwoordingsvraag 1 Neutrale verantwoording 2 Beschuldigende verantwoording	1,00	1 als score item \geq 1, anders 0	1,00

Variabele	Item	Omschrijving	Item waarden	Kappa	Dichotoom	Kappa
<i>Directheid</i>	Geen inkleding met referentie geïnterviewde	Referentie bereidheid/mogelijkheid GI beantwoorden VS	0 Geen referentie 1 Referentie mogelijkheid 2 Referentie bereidheid	1,00	1 als som van beide items ≥ 1 , anders 0	1,00
	Geen inkleding met referentie interviewer	Referentie intentie/ verlangen IR om vraag te stellen	0 Geen referentie 1 Referentie intentie 2 Referentie verlangen 3 Referentie toestemming	1,00		
<i>Assertiviteit</i>	Suggestieve inleiding	Inleiding spreekt voorkeur uit richting antwoord	0 Geen voorkeur 1 Meewerkende voorkeur 2 Tegenwerkende voorkeur	,444	1 als sug. inleiding = 2 en/ of sug. vraagstelling ≥ 1 , anders 0	,778
	Suggestieve vraagstelling	VS spreekt voorkeur uit richting antwoord	0 Geen voorkeur 1 Meewerkende voorkeur 2 Tegenwerkende voorkeur	,816		
<i>Oppositie</i>	Opponerende inleiding	Inleiding is opposerend	0 Geen oppositie 1 VS focust op opp. inleiding 2 VS vooronderstelt opp. inleiding	,503	1 als opp. inleiding = 2 en/ of algemene oppositie = 1, anders 0	,706
	Algemene oppositie	Inleiding + VS is opposerend	0 Geen oppositie 1 Algemene oppositie	,503		
<i>Persistentie</i>	Herhaling vraagstelling	Opnieuw uiten van zelfde VS	0 VS eerder gesteld 1 VS niet eerder gesteld	,468	1 als som van items ≥ 1 , anders 0	,561
	Aanspreken op vraagontwijking	GI wordt aangesproken op ontwijken VS	0 Niet aanspreken op vraagontwijking 1 Aanspreken op vraagontwijking	,468		
	Interruptie	IR onderbreekt beurt GI	0 Geen interruptie 1 Interruptie	,658		

Een meetinstrument voor vraagontwerp